

mindst 1 års fængsel. Denne betingelse udgik af selve lovtæksten, uden at det dermed var hensigten at udvide anvendelsesområdet. (Bet. 978/1983, side 36).

Ved retsplejereformen af 1978, hvor bestemmelsen som nævnt gennemgik en sproglig modernisering, var det heller ikke hensigten at åbne for udvidet adgang (sm.st.). Alligevel er der i praksis sket en udvidelse, idet § 762, stk. 2, i nogle tilfælde har været anvendt, selv om den forventede straf i værste fald kunne antages at blive fængsel i 2-3 måneder (sm.st.).

Her, som ved f.eks. isolationsfængsling og varetægtsfængsling efter de almindelige betingelser, har udviklingen altså i praksis været den, at domstolene – uanset bestemmelsernes ordlyd og lovgivningsmagtens hensigter – har fulgt politiets og anklagemyndighedens ønsker, således at tvangsindgrebet har fået større anvendelse end tilsigtet.

Den 16. marts 1983 afsagde højestret imidlertid en kendelse, hvori man fastholdt, at varetægtsfængsling uden om de almindelige varetægtsbetingelser, altså »retshåndhævelsesarrest«, måtte forudsætte, at der kunne forventes idømt »langvarig fængselsstraf«, og at den derfor ikke kunne anvendes over for 6 unge mennesker, som var blevet anholdt i forbindelse med uroen på Nørrebro.

Herefter har politiet og anklagemyndigheden presset på for at få en lovændring i retning af udvidet adgang til retshåndhævelsesarrest m.v., resulterende i forslag herom fra justitsministeren, fremsat den 19. maj 1983. Lovforslaget er senest gennemført den 22. februar 1984.

Den aktuelle baggrund for nærværende forslag

Som der er redegjort for ovenfor, finder vi, at en bestemmelse om retshåndhævelsesarrest er principielt helt forskellig fra de øvrige fængslingsgrunde i retsplejeloven, og at den ikke hører hjemme i en civiliseret retspleje.

Dertil kommer, at der altid vil være en tendens til udskridning, således at adgangen til sådanne tvangsindgreb efterhånden udvides ved, at betingelserne svækkes, med eller uden lovgivning herom.

Denne tendens har man kunnet iagttage i praksis, når det gælder § 762, stk. 2.

Bestemmelsen er betinget af krav såvel til forholdets grovhed som til mistanken. På begge områder er der sket en udskridning:

Med hensyn til forholdets grovhed er tingene i skred både ved lovgivningsinitiativer og via retspraksis. Regeringen har som nævnt fremsat forslag om udvidet adgang til retshåndhævelsesarrest, og strafferetsplejeudvalget har beskrevet, hvordan retspraksis har ændret sig, således at lovgivningsmagtens afgrænsning til forhold, der kunne forventes at medføre straffedom på 1 år eller derover, er blevet udhulet.

Med hensyn til mistanken hedder det i lovtæksten, at der skal foreligge særlig bestyrket mistanke. Senest har vi set, hvordan såvel underret som landsret igen og igen har kendt denne betingelse opfyldt i forbindelse med den 6 måneder lange varetægtsfængsling af Esbjerghavnarbejdernes talsmand, Karl Jørgensen, til trods for at der aldrig var tale om andet end modstridende beskyldninger fra to personer, som havde en klar interesse i at søge en del af deres eget ansvar placeret andetsteds, og til trods for, at selv dette vakkelvorne varetægtsgrundlag ifølge anklagemyndighedens egen vurdering blev tyndere og tyndere, efterhånden som månederne gik.

Forslagsstillerne mener, at retshåndhævelsesarrest uanset afgrænsningen er et vildskud på retsplejen. Men når domstolene er nået dertil, at betingelsen om »særlig bestyrket mistanke« var opfyldt under 6 måneders varetægtsfængsling af Karl Jørgensen, så må vi forvente, at også mere pragmatisk indstillede partier må være blevet betænkelige ved en sådan bestemmelse.

Afsluttende bemærkninger

Som strafferetsplejeudvalgets flertal (alle undtagen politiets og justitsministeriets repræsentanter) bemærker, må der lægges vægt på, at »varetægtsfængsling af retshåndhævelsesmæssige hensyn, det vil sige af hensyn til den almindelige retsfølelse, reelt er en anteciperet straf« (Bet. 978/1983, side 54).

Om justitsministerens forslag om udvidet adgang til retshåndhævelsesarrest siger man: »Enhver udvidelse af området for retshåndhævelsesarrest ville være i modstrid med principielle retssikkerhedsmæssige synspunkter, som i øvrigt traditionelt knyttes til begrebet en retsstat; navnlig princippet: Ingen straf uden dom.«

Der er intet i disse betragtninger, som ikke med samme ret kan anføres imod den allerede eksisterende adgang til retshåndhævelsesarrest i den danske strafferetspleje.